

שנת התש"ף

הישיבה השלוש מאות שישים וחמש (שסה)

ביום כ' במרחשוון התש"ף (18 בנובמבר 2019) בשעה 12:30, בבית האקדמיה בירושלים.

נוכחים: החברים שולמית אליצור, משה בר-אשר (יור), יוחנן ברויאר, קציעה כ"ץ, מרדכי מישור, אהרן ממן, יוסף עופר, שמואל פסברג, שמא יהודה פרידמן, אורה שורצולד, שמעון שרביט, עפרה תירוש-בקר; החברים-היועצים, מירון איזקסון, אורי מור, יעל רשף, אבי שמידמן; מנכ"לית האקדמיה טלי בן-יהודה וסגניתה דורית לרר; המזכירה המדעית רונית גדיש ועובדי האקדמיה; אורח: פרופ' ידין דודאי ממכון ויצמן.

- סדר היום:**
- א. הרצאת פרופ' ידין דודאי "זיכרון היחיד, זיכרון הרבים: 3,300 שנותיו של הזיכרון התרבותי היהודי מנקודת מבטם של חוקרי הזיכרון – הגישה והממצאים ואתגר לחוקרי הלשון"
  - ב. דברים לזכר ישראל בן-דוד
  - ג. הודעות בדבר מינויים
  - ד. הצעת תקציב האקדמיה לשנת 2020

א. הרצאת פרופ' ידין דודאי

"זיכרון היחיד, זיכרון הרבים: 3,300 שנותיו של הזיכרון התרבותי היהודי מנקודת מבטם של חוקרי הזיכרון – הגישה והממצאים ואתגר לחוקרי הלשון"

מ' בר-אשר: חברי האקדמיה, אני מתכבד לפתוח את הישיבה. יש לנו הכבוד לארח את פרופ' ידין דודאי, איש מכון ויצמן, מחוקרי המוח החשובים בארץ ויושב ראש החטיבה למדעים באקדמיה הלאומית למדעים. הוא ניאות לבוא לכאן היום ולהציג ממחקרו לקהל שאינו מתחומו.

הערת העורך: פרופ' ידין דודאי ליווה את דבריו במצגת. לאחר ההרצאה נשאלו שאלות והתפתח דיון. בסופו ביקש פרופ' דודאי מחוקרי הלשון המתעניינים להצטרף למחקרו מפני שיש לזיכרון התרבותי גם פן לשוני.

ב. דברים לזכר ישראל בן-דוד

מ' בר-אשר: עובד המילון ההיסטורי, ישראל בן-דוד היקר, הלך לעולמו בקיץ האחרון. מי שעבר איתו שנים רבות הוא חברנו מרדכי מישור, והוא יאמר דברים אחרים לזכרו.

מ' מישור: בתשעה-עשר באב הלך לעולמו עמיתנו ישראל בן-דוד. פרטים על חייו ודברים לזכרו התפרסמו באתר האקדמיה ובידיעון "אקדם". ישראל בן-דוד התקבל לעבודה במפעל המילון ההיסטורי חודשים ספורים אחריי, וישבנו שולחן על יד שולחן במשך שלושים שנה. מטבע הדברים נרקמו בינינו קשרים אישיים, ויכולתי לעמוד מקרוב על אישיותו ועל אנושיותו ועל המקום שתפס בקרב עובדי מפעל המילון, בקרב עובדי האקדמיה בכלל ואף בקרב צאצאי העובדים בתור "הדוד החביב והחכם".

אבל לא על כך באתי לדבר. באתי לומר מילים מספר על מעמדו כחוקר הלשון. ישראל בן-דוד היה בקיא בפרטיה ובדקדוקיה של העברית, חקרן ודייקן מאין כמוהו. בצד עבודתו המבורכת במפעל המילון ההיסטורי הוא עסק בלא לאות בחקר הדקדוק ובמה שאפשר להסיק מטעמי המקרא על הדקדוק. מתוך עיסוק בפרטים ובפרטי הפרטים של הלשון, כדרך המדקדקים הקדמונים, השלים פינות נידחות וזנוחות בדקדוק.

כאן מבקש אני להצביע על גילוי אחד שגילה בן-דוד בדקדוק המקרא הטברני. בלשונו: גרונית לא תמצא בשווא מרחף לעולם. על ידי חוק זה יובן למשל למה צורת הנסתרים של וַיֵּאָחֵז איננה וַיֵּאָחֵז אלא וַיֵּאָחֵז ומדוע צורת הנוכחים של תֵּאָהֵב איננה תֵּאָהֵבו אלא תֵּאָהֵבו (על דרך הניקוד הכבלי). התברר שאין זו העדפה בעלמא של חלופות צורניות, אלא נקיטת צורה כשרה כנגד צורה מנועה. לכן אפשר לשער למשל, אם לנקוט מושג אופנתי, שאילו לאבותינו היו רחפנים, הם לא היו רַחֲפָנִים אלא רַחֲפָנִים או רַחֲפָנִים.

החוק הזה לא זכה להכרה המתבקשת, ואיני בטוח שבן-דוד עצמו ידע להעריך אותו כהלכה. חוק זה ראוי למקום של כבוד בספרות המקצועית, ומן הדין שייקרא – כפי שכבר טענתי לפני כחצי יובל שנים – "חוק בן-דוד". יהי זכרו ברוך.

מ' בר-אשר: תודה רבה.

ג. הודעות על מינויים

מ' בר-אשר: הריני להודיע על שלושה שינויים בוועדות האקדמיה: יוסי עופר מסיים את תפקידו כיושב ראש ועדת הדקדוק ומתמנה סגן עורך המילון; במקומו מתמנה יוחנן ברויאר ליושב ראש ועדת הדקדוק; ובמקומו מתמנה שמואל פסברג ליושב ראש ועדת הפרסומים.

אני מאחל לשלושתם הצלחה בתפקידם החדש. יוסי עופר ימשיך להיות חבר המנהלה ועורך המשנה של "לשונו".

ד. הצעת תקציב האקדמיה לשנת 2020

מ' בר-אשר: הצעת התקציב נשלחה אליכם מלווה בדברי הסבר, והיא נמצאת גם לפנינו. על פי משרד האוצר מחויבת מליאת האקדמיה לאשר בנובמבר את הצעת התקציב, וכך נעשה גם הפעם. ואולם כידוע המדינה מתנהלת בלי ממשלה של ממש כמעט שנה שלמה, ומי יודע מה עוד צפוי. אני מבקש ממנכ"לית האקדמיה להקדים לדיון כמה מילים.

ט' בן-יהודה: כאמור כל 2019 הייתה שנת בחירות, והייתה לזה השפעה על המדינה כולה וגם עלינו. כך למשל תקציב האקדמיה לשנת 2019, שאמור להתאשר במשרד התרבות ובמשרד האוצר בינואר, אושר רק השבוע. רק אתמול קיבלתי את האישור הרשמי על כך. בתקציב 2019 רשמנו – על סמך הבטחה מפורשת שקיבלנו ממנכ"ל משרד התרבות – תוספת של 850,000 שקל. אולם מאחר שלמדינה כולה לא היה תקציב חדש מאושר לשנת 2019, לא קיבלנו את התוספת. בשבוע שעבר הובטח לנו שייתכן שנקבל תוספת כלשהי, ולכן יש עדיין סיכוי שתקציב 2019 יגדל כמעט. איך הסתדרנו? בזכות ההכנסות ממאגרי האקדמיה ומתרומות ועיזבונות. כך נכנסו עוד כחצי מיליון שקל. כן ניתנה לנו תוספת של 224,000 למימון קידום השכר, וכך הצלחנו לסיים בגירעון של מאה אלף שקל בלבד. כאמור יכול להיות שאף גירעון זה יתאפס. קידום השכר הוא תוצאה של ההסכם הקיבוצי שחתמנו עליו עם העובדים ועם האוצר והנהגנו לפני כשנתיים. עד כה תמיד מימנה האקדמיה מתקציבה תוספות שכר למיניהן. מכל מקום נותר פחות מחודש וחצי לסוף שנת התקציב, ועלינו להגיש אומדן לסוף

השנה. נתוני הביצוע הסופיים של 2019 יישלחו למשרד התרבות בפברואר 2020. כידוע סעיף ההוצאות העיקרי של האקדמיה הוא הוצאות השכר. תוכלו לראות שההתאמה בין התקציב ואומדן הביצוע שלנו כמעט מלאה. זאת בזכות החשבת שלנו רחל אבקסיס, שעזבה לפני כחודש. כעת מוטל תפקיד זה על החשב החדש ראובן גרוס, שהחל אתמול את עבודתו אצלנו. בשנת 2020 צפויה ההוצאה על השכר לגדול גם בגלל קידום שכר של 2.8% בשנה וגם בגלל תוספת של עובד או שניים. כמו כן עוברת אחת צפויה לפרוש לפנסיה, ונידרש לשלם לה פדיון ימי חופשה וימי מחלה. בסעיף כוח האדם החיצוני אנו משתדלים לחסוך ככל האפשר ולהעסיק עובדים בהעסקה רגילה. זה הוגן להם וטוב יותר לנו. הוצאות התפעול שלנו עד עתה קטנות מן המתוכנן בגלל הזהירות שנקטנו כשהתברר לנו שהתוספת המובטחת לא תגיע. אם תתקבל התוספת שהובטחה לנו בשבוע שעבר, נוציא את הכסף על דברים שנבצר ממנו לעשות עד כה. הוצאות האמרכלות – מה שמכונה הוצאות הנהלה והוצאות כלליות – נראות גבוהות, אבל איננו חורגים מהאחוז המותר. הסיבה לגובהן היא שהן כוללות לא רק את ההוצאות של האקדמיה, אלא גם את ההוצאות בעבודה על המנווה. למעשה אנחנו חוסכים לא מעט משום שאיננו מעסיקים שתי מנהלות. אני וסגנתי החשב והמזכירות דואגים גם לאקדמיה וגם למנווה. ייתכן שבבוא היום נחליט שהעבודה הנוספת היא מעל לכוחותינו ונעסיק עובדים חדשים לצורכי המנווה בלבד.

א' ממן: מה האחוז המותר לאמרכלות?

ט' בן-יהודה: 22 אחוזים. ההוצאות השנה תהיינה סביב 20 אחוז.

א' שמידמן: משמח שהמילון ההיסטורי הפך להיות רווחי. בהסבר כתוב בעמימות שחברה גדולה קנתה את אחד ממאגרי האקדמיה. האם תוכלי לפרט יותר?

ט' בן-יהודה: המילון איננו רווחי, אבל אפשר להפיק ממנו יותר מבעבר. יש אנשים וגופים שהיו רוצים לקבל את כל מאגרינו במתנה. ככה לא נכון להתנהל. גם מאחורי מאגרים חופשיים לכאורה עומד אדם או גוף מממן. תמיד אעדיף להרוויח מעמל כפינו מלפנות לתרומות.

ד' לרר: אכן חברה גדולה קנתה את לוחות נטיית הפועל והשם שעליהם שקדו ועדיין שוקדים במזכירות המדעית. העסקה כוללת גם תשלום שנתי תמורת עדכונים שוטפים. אבל בהסכם התבקשנו לא לפרסם את שם החברה. [הערת העורך: בדבריה פירטה קצת יותר].

מ' בר-אשר: מי שרצו לקבל את המאגרים חינם הם אנשי אוניברסיטה שביקשו להרוויח מהם כסף באופן פרטי. גם חברת כנסת הייתה מעורבת בכך. הצלחנו לטרפד את המהלך בעזרת חבר הכנסת יעקב מרגי מ"ס. אם אין שאלו נוספות, אני מבקש לאשר את התקציב בהצבעה.

פה אחד אושר תקציב האקדמיה לשנת 2020.

[לתקציב האקדמיה – ראו להלן בנספח, עמ' 135]

מ' בר-אשר: לפני נעילת הישיבה אזכיר כי יום העברית יהיה השנה בי"ט בטבת – סמוך ליום הולדת אליעזר בן-יהודה – במתחם ביאליק בתל אביב. גם ההוצאות בגינו נכללו בהצעת התקציב שזה עתה אישרנו.